

Med forbehold om endringer

1. mai-appell, Larvik, 1994

Statsminister Gro Harlem Brundtland

Vi feirer denne dagen sammen med arbeiderbevegelsen i alle land. Det har alltid gitt dagen et internasjonalt perspektiv. Det har alltid gitt arbeiderbevegelsen et internasjonalt ansvar.

1.mai-dagen - den uttrykker drømmen om en verden i fred, om rike og like muligheter for alle, og håpet om at de stengsler som skiller menneskene fra hverandre skal brytes ned og sforsvinne.

Hva er det som knytter vår bevegelse sammen på tvers av landegrensene? Målet om et rettferdig samfunn - kravet om at frihet, demokrati og velferd skal gjelde alle mennesker. Vårt perspektiv har alltid pekt ut over egne rekker og egne landegrenser.

Derfor har vi - sammen med sosialdemokrater i de andre nordiske landene - alltid støttet frigjøringskampen i Sør-Afrika. Vi har støttet kampen mot apartheidregimet fordi urett angår oss - og skal angå oss - uansett hvor den begås og hvem den rammer.

Denne uka har hele befolkningen i Sør-Afrika kunnet gå til valgurnene og kvitte seg med apartheid-ideologien gjennom demokratiske valg. Nå har de svartes stemmer i Sør-Afrika talt. Demokratiet har seiret. Dette er en seier for Sør-Afrika, men det er også en seier for alle de krefter verden over som har kjempet sammen med frigjøringsbevegelsen.

Det er så lett å føle avmakt når vi får verdens lidelser inn i stua hver eneste dag. Det kan oppleves så

overveldende, at det blir fristende å lukke ører og øyne for andres utrygghet. Men det som skjer angår oss, sterkere enn noen gang! Vi skal ikke "tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer oss selv". Slik har Arnulf Øverland på en god måte fortalt oss hva solidaritet er.

Mange føler at det er vanskelig å forstå den tiden vi lever i.

Forandringene skjer så fort. Om om framtiden vet vi bare en ting med sikkerhet: Tempoet og omfanget av forandringene kommer ikke til å stoppe opp - det vil fortsette.

Med en slik utvikling kommer vi ikke utenom et internasjonalt forpliktende samarbeid. Ideen om at hvert enkelt land kan møte utfordringene alene har aldri vært så fjern som i dag. Vår nasjonale selvråderett er ikke nok til å sikre Norges framtid. Vi er knyttet sammen i et skjebnefellesskap med landene rundt oss, enten vi liker det eller ikke.

Vi må reise spørsmålene: Trygger det freden om hvert enkelt land alene tar ansvar for sin sikkerhet? Vil arbeidsplassene bli tryggere om hvert land bygget vern rundt sitt eget marked? Blir miljøet bedre om landene hver for seg bestemmer hvor mye forurensninger de skal slippe ut i luft og vann?

Det har i hvert fall ikke vært arbeiderbevegelsens linje. Vi ønsket at Norge skulle bli medlem av NATO fordi NATO ville verne freden bedre enn hvert land for seg. Vi gikk med i EFTA fordi vi mente at felles regler for handel var bedre enn at landene hver for seg lagde regler uavhengig av hverandre.

I Europa har vi lykket med å finne samarbeidsformer hvor selvstendige og demokratiske land går sammen om å løse felles oppgaver. Det er de demokratiske landene i Europa som har funnet den balansen som er nødvendig for at Europa kan utvikle sitt mangfold uten at det fører til konflikter,

vold og ødeleggelse. Slik blir samarbeid i EU et nødvendig tillegg til nasjonalstaten - men den kan aldri erstatte nasjonalstaten.

EU-samarbeidet er ikke ved veis ende, det er langt fra perfekt. Men EU er den samarbeidsordningen som er der. Vi kan ikke velge oss en annen - for den finnes ikke. Men vi kan være med på å forme morgendagens EU. Når vi ser på EU - også på manglene - må vi ikke glemme at demokratisk styring over landegrensene faktisk er noe nytt - dette har aldri vært gjort før.

Vi står foran en periode der sterke krefter vil åpne for at landene i Øst-Europa skal ønskes velkommen som medlemmer i EU. Vi ser at drømmen om et all-Europeisk samarbeid kan bli virkeliggjort i EU. Alle våre nordiske naboland unntatt Island kan om kort tid være medlemmer. Da må vi spørre oss: Hvor hører vi hjemme? Hva gir oss størst trygghet? Har vi noe å bidra med?

EU-spørsmålet er omstridt. Men - det er ingen løsning å la være å ta debatten. Vi må i arbeiderbevegelsen ta ansvar for landets framtid - og de valg vi må ta. På dette grunnlag skal vi med respekt for hverandre gjennomføre en verdig og saklig debatt fram til den endelige avgjørelsen utpå høsten. Gjennom den avtale vi har forhandlet fram har vi gitt det norske folk handlefrihet. Vi har fått mulighet til å velge.

*

Den største forskjellen i samfunnet vårt i dag går mellom de som har arbeid og de som ikke har det.

Full sysselsetting er et overordnet mål for Arbeiderpartiet. De har vært siktemålet med alt vi har gjort siden 1986. Det er for å bekjempe arbeidsledigheten vi har fått ned prisstigningen og bedret vilkårene for

næringslivet. Det er for å bekjempe ledigheten vi har bygget ut og reformert hele vårt utdanningsvesen. Det er får å få ned ledigheten vi har investert milliarder i utbygging av jernbane, veier og i miljøinvesteringer.

Vi er ikke ved veis ende. Men vi ser stadig flere positive resultater. Det er ingen tvil om at vi er på vei opp av bølgedalen. Nå kommer også flere i arbeid. Ikke noe gleder oss mer. Det gir den enkelte større framtidstro. Det gir større trygghet - og det er bra for samfunnsøkonomien. Derfor må vi holde stø kurs. For vi er på rett spor.

Men de problemene vi sliter med skyldes også problemer utenfra. Vi har bak oss det sterkeste tilbakeslaget i internasjonal økonomi siden krigen. Det er noe som mange ikke er klar over.

Politisk står de sosialdemokratiske verdier og visjoner sterkere enn på lenge. Jeg tror dette henger sammen med at folk flest føler at vår velferdsmodell er overlegen andre modeller. Helsevesenet, trygde- og pensjonsordningene, utdanningssystemet og eldreomsorgen gir størst trygghet og tilbud for flest når vi tar et felles ansvar.

Dette vil vi bygge videre på. Det er dette som skiller oss som sosialdemokratier fra høyrekreftene både i vårt eget land og ute i Europa.

Våre politiske motstandere i dette arbeidet er ikke det europeiske samarbeidet - men høyrekreftene - hjemme som ute. På Høyres landsmøte for tre uker siden manglet det ikke på vilje og visjoner om å redusere den offentlige sektoren. Fra flere, til og med fra Høyres nyvalgte ledelse, kom det uttrykk som at nå må det bli slutt på "lommepengesamfunnet". Høyre prøver å få det til å høres ut som om det hersker offentlig rikdom og privat fattigdom.

Jeg tror de fleste har vanskelig for å kjenne seg igjen i en slik beskrivelse. Siden jappeårene tok slutt har vi år

for år fått en bedring i folks realinntekter. Samlet har dette gitt de fleste en privatøkonomi som er klart bedre enn den de hadde for 5-6 år siden. Og dette har vi klart samtidig som vi har bygd ut velferdssamfunnet steg for steg. Vi er ikke i havn. Velferdssamfunnet vil aldri bli ferdigsnekret. Men for å bygge videre ut vår felles velferd, trengs det tålmodige bygningsarbeidere - ikke nedrivningseksperter!